Lausunto
3.2.2023
42/03.01.01/2023

Anu Wikman-Immonen
Kirsi Lamberg

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 208/2022 vp

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Kuntaliitolta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämisestä. Samalla on tarkoitus kumota voimassa oleva saman niminen laki. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sosiaalihuoltolakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia sekä eräitä muita ehdotettuun lakiin liittyviä lakeja.

Esityksen mukaan kunnan vastuu kotoutumisen edistämisestä kasvaa: kunta vastaa sekä työttömien työnhakijoiden että työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistämisestä. Ehdotuksella lyhennettäisiin kotoutumissuunnitelman voimassaoloa ja tehostettaisiin jatko-ohjausta työelämään tai yleisiin työllisyys- tai koulutuspalveluihin. Ehdotuksella esitetään muutoksia kustannusten korvausjärjestelmään järjestelmän yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Hallituksen esitys liittyy vahvasti TE2024-lainsäädännön valmisteluun. Kotoutumisen edistämisestä annettavan uuden lain on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan kuin TE2024-lainsäädäntö vuoden 2025 alussa.

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Yleisenä huomiona **Kuntaliitto pitää ehdotettua sääntelyä hyvin yksityiskohtaisena, jopa ohjausasiakirjaluonteisena.** Riskinä on, että sääntelystä saattaa syntyä toimintaa rajoittavaa ja ohjaavaa. Kunnat ja kotoutujien palvelutarpeet ovat erilaisia. **Lainsäädännön tulee jättää riittävästi harkintavaltaa kunnille.**

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että lainsäädännön toimeenpanoon tulee varata riittävästi resursseja. Resursseja on varattava myös kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön rakentamiseen jo vuoden 2023 alusta lähtien.

Uudistuva kotoutumisen edistämisen lainsäädäntö edellyttää kuntien ja työvoimaviranomaisten yhteistyötä, jota tulee toimenpanossa tukea. Hallituksen esityksessä esitetty soveltamisala on laajempi kuin voimassa olevassa laissa.

Esityksen 5 §:ssä määritellään uusi termi ja tehtävä ”*asettautumisen edistäminen”*. Asettautumisen edistämisellä tarkoitettaisiin viranomaisen toimia, joilla tuetaan erityisesti työ- tai opiskeluperusteisesti kuntaan muuttavan maahanmuuttajan tai hänen puolisonsa tai perheenjäsenensä kotoutumista kunnan kotoutumisohjelman ulkopuolella. **Kuntaliiton mielestä asettautumisen tehtävä jää jossain määrin lainsäädännössä irralliseksi. Esityksen mukaan kyseessä on pitkälti kunnan ohjaus- ja neuvontapalvelusta.** Lainsäädännön kokonaisuuden kannalta ei ole tarpeen määritellä asettautumista laissa, koska **asettautumisen sisältö ei ole sidoksissa ehdotettuun lakiin**, eikä saa sisältöään selkeästi laista.

Ehdotuksen 8 §:ssä säädetään kuntien yhteistyöstä. Uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä on annettu eduskunnalle yhtäaikaisesti käsiteltävän hallituksen esityksen kanssa. **Laissa työvoimapalveluista ehdotetaan säädettäväksi, että kuntien tulee muodostaa yhden tai useamman kunnan kanssa toiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi, jos kunnan työvoiman määrä alittaa 20 000 henkeä.** Samaan aikaan eduskunnassa käsiteltävänä olevat työvoimapalveluista annettu laki ja kotouttamislaki muodostavat kokonaisuuden. Koska moni kotoutuja on työnhakija, tulee tällöin noudattaa työvoimapalveluista annettua lakia. **Säännös käytännössä rajoittaa kuntien päätösvaltaa päättää siitä, miten kunta järjestää palvelunsa.** Kaupungit ja kunnat ovat hyvin erilaisia. Kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion tulee voida sopia yhteistyöstä ja kotoutumista tukevien tehtävien järjestämisestä paikallisesti. **Tarvitaan joustavaa lainsäädäntöä, joka ottaa huomioon kuntien olosuhteet ja maahanmuuttajien tarpeet. Kuntaliitto ei kannata ehdotusta siitä, että kuntien järjestämistapoja rajoitettaisiin lailla.** Ks. lisätietoja: https://www.kuntaliitto.fi/lausunnot/2022/he-2072022-vp-hallituksen-esitys-eduskunnalle-julkisten-tyovoima-ja

Ehdotuksen 10 §:ssä on säännökset maahanmuuttajien yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta. Pykälässä esitetään, että kunta vastaisi siitä, että kunnan alueella olisi tarvetta vastaavasti matalan kynnyksen toimipisteitä tai palveluita, joissa maahanmuuttaja voi saada henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta riippumatta maahanmuuton syystä ja maassaolon kestosta. Kunnalla on hallintolain 8 §:n mukaisesti jo nykyisellään

neuvontavelvollisuus ja velvollisuus ohjata asiakas oikeiden palveluiden ääreen. Ehdotettu säännös on siten päällekkäinen hallintolain sääntelyn kanssa. **Säädöskohtaisissa perusteluissa viitataan tässä kohdassa erityisesti asettautumispalveluihin. On tärkeää, että kaikille kunnille osoitetaan riittävät resurssit ohjauksen ja neuvonnan laajaan järjestämiseen**.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (14-24 §)

Kuntaliitto pitää palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman monialaista laatimista tärkeänä. Yhteistyö kunnan, hyvinvointialueen, elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä vastaanottokeskusten kanssa on tärkeää.

Kotoutumissuunnitelman kestoa esitetään lyhennettäväksi. **Kuntaliitto katsoo, että kotoutumissuunnitelman pituuden tulee perustua joustavasti maahanmuuttajien yksilöllisiin tarpeisiin**. Kuntien kokemusten mukaan kotoutuminen vie eri pituisia aikoja.

Ehdotetun lain 14 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin tekisi kunnan virkavastuullinen viranhaltija. Voimassa oleva kotoutumislaki lähtee siitä, että ”kotoutumissuunnitelmaa voidaan luonnehtia hallintotoimeksi, joka liittyy maahanmuuttajan kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden järjestämiseen" (ks. HE 185/2010 vp, s. 105). **Kotouttamissuunnitelman ei ole katsottu olevan varsinainen hallintopäätös.** Maahanmuuttajalla ei esimerkiksi ole subjektiivista oikeutta niihin toimenpiteisiin tai palveluihin, joista suunnitelmassa sovitaan, ellei tätä oikeutta synny muun lainsäädännön kuin kotoutumislain perusteella. Tällöin asiasta päätetään erityislainsäädännön nojalla. Myöskään palvelutarpeen arvioinnissa ei ole kyse julkisen vallan käytöstä, eikä siinä päätetä yksilön oikeuksista tai velvollisuuksista. Perustuslakivaliokunta on katsonut sen sijaan, että kotoutumissuunnitelman laatimisen epäämisestä tulisi olla mahdollisuus hakea muutosta valittamalla (ks. PeVL 42/2010 vp). **Asiaan oletettavasti otetaan kantaa perustuslakivaliokunnan lausunnossa. Kuntaliitto esittää, että valiokunta huomioi asian mietinnössään.**

Kunnan kotoutumisohjelma (13 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (25 §)

Esityksen 13 §:ssä on määritelty, mitä palveluja kunnan kotoutumisohjelman olisi sisällettävä. Lisäksi on lueteltu myös muita palveluita, joita kunnan

kotoutumisohjelma voi sisältää. **On tärkeää, että kunnilla on mahdollisuus tarjota laajasti kotoutumista edistäviä palveluita maahanmuuttajan tarpeiden sekä paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaisesti.**

Usein kunnilla voi olla haasteellista tavoittaa kotoutumispalveluita tarvitsevia henkilöitä. **Kuntaliitto esittää esitykseen sisällytettäväksi säännöstä kotoutujan velvoitteesta ilmoittautua kunnan viranomaiselle kuntaan muuttaessaan.**

Kuntaliitto pitää hyödyllisenä 25 §:ssä ehdotettua monikielistä yhteiskuntaorientaatiota. On tärkeää, että monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestämistavoissa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet ja mahdollisuus yhteistyöhön toisten kuntien tai muiden toimijoiden kanssa.

Kotoutumiskoulutus (26-27 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (29-32 §) sekä laki vapaasta sivistystyöstä

Kotoutumiskoulutus on keskeinen osa maahanmuuttajan kotoutumispalveluita. Työvoimakoulutuksena järjestettävä kotoutumiskoulutus on tärkein aikuisten maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen väline. Esityksen mukaisesti työvoimakoulutuksena järjestettävä kotoutumiskoulutus siirtyy kuntien järjestämisvastuulle työvoimapalveluiden siirtyessä kunnille vuodesta 2025 lähtien. Esityksen 27 §:n mukaan kunta vastaa siitä, että kunnassa on tarjolla kotoutumiskoulutusta asukkaiden tarvetta vastaavasti.

Kuntien tuleva vastuu työvoimapalveluista ja kotoutumisen edistämisestä parantaa kotoutumiskoulutuksen toimivuutta osana kotoutumisen ja työllistymisen kokonaisuutta. **Kunnilla on hyvät mahdollisuudet joustavoittaa kotoutumiskoulutusta paikallisen toimintaympäristön mukaisesti sekä huomioida kotoutumiskoulutus osana kotoutumispalvelujen ja työllisyys- ja elinkeinopalvelujen kokonaisuutta. Kunnat pystyvät luomaan toimivat yhteistyörakenteet, kehittämään opetusmenetelmiä ja nivomaan kotoutumiskoulutuksen jatkokoulutukseen sekä muuhun yhteiskuntaan osallistavaan toimintaan. Myös kolmannen sektorin järjestämä toiminta tukee kotoutumista.**

Laissa työvoimapalveluista on esitetty kuntien velvollisuudeksi muodostaa toiminta-alue työvoimapalveluiden järjestämiseksi, jos kunnan työvoiman määrä alittaa 20 000 henkeä. Kuntaliitto on huolissaan siitä, että mainittu velvoite heikentää kuntien mahdollisuuksia järjestää kotoutumista edistäviä palveluja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Eduskunta on korostanut vapaan sivistystyön osuuden kasvattamista kotoutumisen edistämisessä. On tärkeää, että kotoutumista edistävää koulutusta voidaan jatkossakin järjestää omaehtoisena koulutuksena vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Useilla koulutuksen kohderyhmillä on tarve joustaville ja osa-aikaisille koulutusmahdollisuuksille.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset vastaavat usein työvoiman ulkopuolella eri syistä olevien maahanmuuttajien varsin vaativaankin koulutustarpeeseen esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon sekä muun kotouttavan suomen tai ruotsin kielen koulutuksella. Esityksen 27 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kotoutumiskoulutusta voitaisiin toteuttaa kotoutuja-asiakkaalle myös omaehtoisena opiskeluna. Tämä koskee erityisesti työvoiman ulkopuolisia kotoutuja-asiakkaita, jotka eivät oli työvoimakoulutuksen ensisijasta kohderyhmää.

Kuntaliitto kannattaa sitä, että työvoiman ulkopuolella olevien, erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomien kotoutuja-asiakkaiden sekä kotivanhempien kotoutumista vahvistetaan mahdollisuudella osallistua omaehtoiseen kotoutumiskoulutukseen. Kun työllistymisen edellyttämät perustaidot on saavutettu, on mahdollista siirtyä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain palvelujen piiriin.

Kuntaliitto tukee vapaan sivistystyön lain muutosesitystä, joka mahdollistaisi maahanmuuttajan opiskelun maksutta vapaan sivistystyön oppilaitoksessa vuoden kotoutumissuunnitelman päättymisen jälkeen silloin, kun koulutustarve jatkuu. Koulutuksen ylläpitäjän oikeutta valtionosuusrahoitukseen ei heikennetä nykytilaan verrattuna kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikaa muuttamalla. Jos opiskelu jatkuu työttömyysetuudella, kustannukset tulisi sisältyä ylimenevältä ajalta vieraskielisyyskertoimeen. Muutoin kustannusten raportointi ja seuraaminen maahanmuuttajien opiskelusta työttömyysetuudella ei ole mahdollista.

Kotona lapsiaan hoitavien vanhempien kotoutumisen edistäminen on hyvä tavoite ja edellyttää usein lastenhoitomahdollisuutta. **Kuntaliitto kuitenkin toteaa, että kunnalla on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuslain mukaisin periaattein, muunlaiseen lastenhoitopalvelun järjestämiseen kunnalla ei ole mitään nimenomaista velvoitetta.**

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Perheryhmäkoteja ja edustajan tehtäviä koskevan sääntelyn osalta Kuntaliitto viittaa antamaansa lausuntoon. https://www.kuntaliitto.fi/lausunnot/2022/luonnos-hallituksen-esitykseksi-eduskunnalle-laeiksi-tyollistymista-edistavasta

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

Ehdotuksen 40 §:ssä säädetään kuntaan ohjaamisen alueellinen suunnittelu, kehittäminen ja toimeenpano elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäväksi. Kuntaliitto pitää hyvänä, että mainitussa pykälässä edellytetään yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueiden, vastaanottokeskusten ym. toimijoiden kanssa.

Ehdotuksen 42 §:n mukaan kunta voi tehdä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa sopimuksen kuntaan ohjaamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Sopimuksella varmistettaisiin erityisesti kiintiöpakolaisten ja haavoittuvassa asemassa olevien oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan sijoittuminen. **Kuntaliitto pitää tärkeänä, että erityisesti alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleen lapsen tai nuoren kuntaan ohjaamisesta sovitaan sekä kunnan että hyvinvointialueen kanssa**.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että vaikka kunta ja ELY-keskus sopisivat vain kiintiöpakolaisten ja haavoittuvassa asemassa olevien oleskeluluvan saaneiden henkilöiden kuntaan ohjaamisesta, on kunnan kuitenkin varauduttava myös muiden oleskeluluvan saaneiden vastaanottamiseen. Tämä voi olla ongelmallista kunnan kannalta, sillä se ei voi ennakkoarvioinneissaan suunnitella kotoutumista edistävien palvelujen palvelutarvetta. Muut oleskeluluvan saaneet voisivat vapaasti muuttaa kuntaan joko itsenäisesti tai vastaanottokeskuksen avustamana. On tärkeää, että kunta saa tiedon kaikista kuntaan muuttajista riippumatta siitä, ohjataanko muuttaja kuntapaikalle.

Valtion korvaukset (8 luku)

Esityksen mukaan valtio korvaisi kunnalle ja hyvinvointialueelle kotoutumisen edistämisen kustannuksia osana kansainvälistä suojelua saavien vastaanotosta ja kotoutumisen edistämisestä maksettavia laskennallisia korvauksia ja osana peruspalvelujen valtionosuutta.

Valtionosuusrahoituksessa otettaisiin huomioon uudet tehtävät: ohjaus ja neuvonta, henkilöpiirin laajennus koskemaan myös muita kuin kansainvälistä suojelua saavat, palvelutarpeen arviointi sekä yhteiskuntaorientaatio muiden kuin kansainvälistä suojelua saavien osalta. Valtionosuusrahoituksen kohdentamisessa kunnille otetaan huomioon vieraskielisyyskerroin, jolloin rahoitusta kohdentuisi vastaavasti sinne, missä vieraskielisiä asuukin.

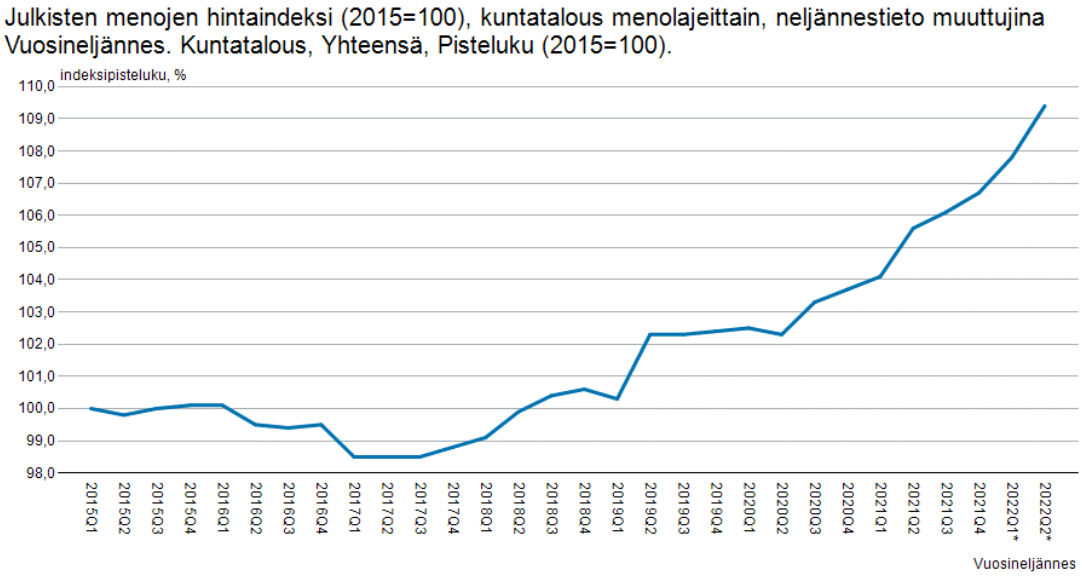
Esitysluonnoksen mukaan kunnalle maksettavaan laskennalliseen korvaukseen sisällytettäisiin kansainvälistä suojelua saavien osalta tulkitsemisen korvaukset, osaamisen ja palvelutarpeen arviointi, monikielinen yhteiskuntaorientaatio sekä kotoutumiskoulutus.

Kuntaliitto toteaa, että esityksessä on otettu huomioon uudet tehtävät ja rahoituksen kohdentuminen vieraskielisten asukkaiden mukaisesti. **Kuntaliitto pitää tärkeänä, että rahoituksen riittävyyttä mm. tulkkauskustannusten ja uusien tehtävien kustannusten osalta seurataan. Mikäli korvaustaso ei ole riittävä, tulee sitä korjata kotoutumisen edistämisen onnistumisen varmistamiseksi**.

Laskennallisten korvausten taso

Kunnat järjestävät kotoutumista edistäviä sekä kaikille maahanmuuttajille tarkoitettuja palveluja kuntaan muuton alkuvaiheessa kunnille maksettavilla laskennallisilla korvauksilla. Lisäksi kuntien maahanmuuttajapalveluita ja kotoutumista edistäviä toimia kehitetään ja toteutetaan kunnan omalla rahoituksella sekä hankerahoituksella. **Kunnilta saadun palautteen mukaan kunnille maksettavat laskennalliset korvaukset eivät enää vastaa palvelutuotannosta aiheutuneita kustannuksia.**

Laskennallisten korvausten taso määriteltiin vuonna 1993. Sen jälkeen laskennallisia korvauksia on korotettu vain kaksi kertaa. Vuonna 2010 korvauksia korotettiin kymmenellä prosentilla ja vuonna 2011 korotettiin yli 7-vuotiaista maksettavaa korvausta kymmenellä prosentilla. **Tilastokeskuksen julkisten menojen hintaindeksin mukaan koko kuntatalouden kustannukset ovat vuodesta 1993 nousseet 75 %. Erityisesti kuntien sosiaalitoimen kustannukset ovat vuosina 1993 - 2021 nousseet jopa 90,7 %. Lisäksi on otettava huomioon palvelujen laadullisen ja määrällisen muutoksen vaikutuskustannusten nousuun.** Julkisten menojen hintaindeksin mukaan **kuntatalouden kustannusten selkeä kasvu on alkanut vuonna 2019 ja kiihtynyt entisestään viimeisten kahden vuoden aikana.**

Tällä hetkellä laskennalliset korvaukset kunnille ovat 6 845 euroa vuodessa alle 7-vuotiaasta ja 2 300 euroa vuodessa 7 vuotta täyttäneestä henkilöstä. Korvauksia maksetaan kunnille kiintiöpakolaisista neljän vuoden ajan ja muiden henkilöiden osalta kolmen vuoden ajan. **Jotta korvaustaso vastaisi vuosien 1993 - 2021 aikana tapahtunutta kustannusten nousua sosiaalitoimessa, tulisi laskennallisten korvausten alle 7-vuotiaiden osalta olla 11 870 euroa vuodessa ja 7 vuotta täyttäneiden osalta 3 626 euroa vuodessa.**

Kuntaliitto pitää erittäin tärkeänä, että laskennalliset korvaukset korotetaan vastaamaan kustannuksia. Myös eduskunnan hallintovaliokunta on jo mietinnössään 4/2016 katsonut, että laskennallisiin korvauksiin tulisi kohdistaa määrällinen korotus niin, että korvausten jälkeenjääneisyys korjaantuu.

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

Ehdotuksen luvussa 9 säädetään henkilötietojen käsittelystä ja valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista. Kuntaliitto kiinnittää huomiota tiedonsaannin ja tiedonvaihdon tärkeyteen. Kotoutumisen edistäminen on laaja-alainen tehtävä, johon kuuluu kotoutuja-asiakkaan tarpeen mukaisia kunnan, hyvinvointialueen että työvoimaviranomaisen järjestämiä palveluita. On tärkeää varmistaa tarpeellisten tietojen vaihto eri toimijoiden välillä niin, että kotoutumisen kokonaisuus ao. henkilön osalta on sujuvaa ja edistää hänen joustavaa siirtymistään työmarkkinoille.

Esityksen 74 §:n mukaan kehittämis- ja hallintokeskus vastaa kotoutumisen edistämisen valtakunnallisen tietovarannon ja asiakastietojärjestelmäkoko-

naisuuden kehittämisestä ja ylläpidosta. Kunnilla on esityksen mukaan velvollisuus käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja asiakastietojärjestelmää.

Esityksessä viitataan usein TE2024-uudistuksen hallituksen esitykseen ja yhdyspintoihin työllisyyspalveluihin ja työllisyyspalveluiden asiakastietojärjestelmiin. Työllisyyspalveluiden asiakastietojärjestelmät, tietovarannot ja palvelualusta ovat vielä kehitysvaiheessa eivätkä käytössä TE-toimistoissa eikä kunnissa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyessä hyvinvointialueille monessa kunnassa käytössä oleva kotoutumisasiakkaiden asiakastietojärjestelmä poistuu kuntien käytöstä. **Käynnissä on useita uudistuksia, jotka vaikuttavat samoihin kunnan asukkaisiin ja heidän palvelupolkuihinsa.**

Moni kotoutuja-asiakas tarvitsee TE-toimintojen palveluja. Esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavien henkilötiedot lähtökohtaisesti ovat salassa pidettäviä. Myös heidän tietojaan pitää voida käsitellä sujuvasti sekä kotoutumisen että työllisyyden palveluissa tarvittavassa laajuudessa. **Lainsäädäntö ei saa asettaa tietosuojan tai salassapitosääntöjen näkökulmasta esteitä tehokkaalle kotoutumisen edistämiselle.**

Esityksessä ei ole selvitetty järjestelmämuutosten kustannusvaikutuksia kunnille. Luvussa ”4.2.1.3 Vaikutukset kuntatalouteen” todetaan, että asiakastietojärjestelmän käyttöönotosta tai käytöstä ei välttämättä syntyisi vähäistä suurempia kustannuksia kunnalle ja että uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönotto ja käyttöön perehtyminen veisi kuntien työntekijöiltä työaikaa. **Kuntaliitto toteaa, että uusien käytäntöjen luominen sekä käytössä olevista järjestelmistä luopuminen, väliaikaisratkaisun rakentaminen, uuden käyttöönotto ja integroiminen kunnan toimintaympäristöön ja/tai vanhan järjestelmän muokkaus yhteensopivaksi uuden keskitetyn tietovarannon kanssa aiheuttaa aina kustannuksia.**

Esityksen 76 §:ssä todetaan, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus ja kunnat ovat tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjyys edellyttää Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeen (7/2020) mukaan, että rekisterinpitäjät yhdessä päättävät henkilötietojen käsittelyn tarpeesta ja edellytyksistä. Käsittelyn kohteena oleva kokonaisuus tulisi siten olla kaikkien yhteisrekisterinpitäjyydessä mukana olevien organisaatioiden käsittelyssä. On myös mahdollista, että samassa tietovarannossa olevia tietoja käsitellään eri rekisterinpitäjien toimesta. **Kuntaliitto pitää epäselvänä yhteisrekisterinpitäjyyden soveltamista ehdotettuun kokonaisuuteen. Yhteisrekisterinpitäjyyden osalta roolien ja vastuiden selkeä sopiminen ja kuvaaminen on ehdottoman tärkeää.**

Keskitetyn tietojärjestelmäratkaisun vastuutahon on kyettävä varmistamaan tiedon käytön oikeudet. Tiedon käytettävyyden ja hyödynnettävyyden kannalta tulee käyttövaltuushallintaratkaisun myös tukea järjestämisvastuullisia kuntia niiden toiminnan tason toteutuksissa. Esityksessä ei tarkemmin oteta kantaa, mitä käyttöoikeuksien teknisellä avaamisella tarkoitetaan. On kuitenkin syytä huomioida, että tiedonhallintalaki tulee tietojärjestelmätoteutuksien tietoturvallisuusvaatimusten osalta velvoittavaksi kuntakentälle vuoden 2023 alusta. Siten tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinta on osa kuntien tiedonhallinnan velvoitteita.

SUOMEN KUNTALIITTO

Anu Wikman-Immonen
erityisasiantuntija

Kirsi Lamberg
lakimies